

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

/Роман ГРЕШКО/

від «27» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ У СТРАХУВАННІ»

вибіркова

Освітньо-професійна програма: **Фінанси, банківська справа та страхування**
Спеціальність: **072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок**
Галузь знань: **07 «Управління і адміністрування»**
Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**
Факультет: **економічний**
Мова навчання: **українська**

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Ризик-менеджмент у страхуванні» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління і адміністрування», затвердженої рішенням Вченої ради Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича від 26.05.2022 року, протокол № 6, та введеної в дію наказом ректора № 173 від 07.06.2022 р.

Розробник: **Попова Любов Василівна**, доцент кафедри фінансів і кредиту,
кандидат економічних наук, доцент

Викладач: **Попова Любов Василівна**, доцент кафедри фінансів і кредиту, кандидат
економічних наук, доцент

Погоджено з гарантом ОП _____ **Наталія БАК**

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і кредиту

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Завідувач кафедри _____ **Петро НІКІФОРОВ**

Схвалено методичною радою економічного факультету

Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року

Голова методичної ради _____ **Ірина НІКІФОРАК**

Мета навчальної дисципліни: поглибити теоретичні та практичні знання з питань організації систем управління ризиками страхової діяльності страховика задля адекватного реагування на ризикові впливи зміцнення фінансової стійкості. Вивчення цієї вибіркової дисципліни дозволить здобувачам набути додаткових загальних і фахових компетентностей з підготовки та реалізації управлінських рішень, що забезпечують раціональне формування й використання потенціалу страхових компаній, оперативну та всебічну оцінку страхових ризиків, гармонізацію фінансових інтересів споживачів страхових послуг, власників і персоналу страхових компаній, посередників та держави, побудову ефективної системи ризик-менеджменту страхових компаній.

Пререквізити. Дисципліни, обов'язкові для вивчення здобувачем вищої освіти до початку роботи над курсом «Ризик-менеджмент у страхуванні», - це «Гроші та кредит», «Страхування».

Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» галузі знань 07 «Управління і адміністрування» вивчення дисципліни «Ризик-менеджмент у страхуванні» сприяє формуванню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності в галузі фінансів, банківської справи та страхування або в процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні компетентності:

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні (фахові) компетентності

- СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
- СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

Програмні результати навчання:

- ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.
- ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
- ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань і змістовно інтерпретувати отримані результати.

Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
денна	IV	VII	3	90	15	30	-	-	45	-	залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	денна форма				
		у тому числі				
1	2	л	п	лаб	інд	с.р.
		3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи організації ризик-менеджменту у страхуванні						
Тема 1. Сутність страхового ризику та його економічний зміст.	9	2	2	-	-	5
Тема 2. Класифікація ризиків.	9		4	-	-	5
Тема 3. Сутність ризик менеджменту та його завдання	11	2	4	-	-	5
Тема 4. Портфель ризиків страховика та методи управління ними.	11	2	4	-	-	5
Разом за змістовим модулем 2	40	6	14	-	-	20
Змістовий модуль 2. Особливості оцінювання та управління ризиками у страхуванні						
Тема 5. Ризики у майновому страхуванні та їх оцінка	10	1	4	-	-	5
Тема 6. Ризики у страхуванні відповідальності та їх оцінка	9	2	2	-	-	5
Тема 7. Ризики в особистому страхуванні та їх оцінка	9	2	2	-	-	5
Тема 8. Ризики інвестиційної діяльності страховика	11	2	4	-	-	5
Тема 9. Ризики втрати платоспроможності страховика та методи управління ними.	11	2	4	-	-	5
Разом за змістовим модулем 2	50	9	16	-	-	25
Усього годин	90	15	30	-	-	45

Тематика лекційних занять з переліком питань

п/п	Назва теми з основними питаннями
1	<p>Тема:Сутність страхового ризику та його економічний зміст</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна суть і роль ризику в ринкових умовах. 2. Основні риси ризику. Невизначеність та ситуація настання економічного ризику. 3. Фактори ризику. Функції ризику. Характеристики ризику. 4. Роль ризику в ринкових умовах. <p>Тема:Класифікація ризиків.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття класифікації та її значення. 2. Ознаки, за якими класифікують ризики. 3. Класифікація за видом виробничої діяльності. 4. Ризики, що не приймаються на страхування. Ризики, що приймаються на страхування. Вимоги до ризиків, що приймаються на страхування.
2	<p>Тема:Сутність ризик-менеджменту та його завдання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ризик-менеджмент, його економічна суть і завдання у сучасних ринкових умовах. 2. Функції ризик-менеджменту. 3. Фактори, що визначають організаційну основу ризик-менеджменту на підприємстві. 4. Основні принципи побудови системи ризик-менеджменту на підприємстві. 5. Базові правила ризик-менеджменту. 6. Загальні методологічні підходи до аналізу ризиків у страхуванні.
3	<p>Тема:Портфель ризиків страховика та методи управління ними</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна суть страхового портфеля та вимоги до його формування. 2. Методи збалансування портфеля ризиків страховика. 3. Методологія оцінки ризиків андеррайтером. 4. Технічні ризики страховика. 5. Стадії управління портфелем страховика. 6. Методи мінімізації ризиків страхового портфеля.
4	<p>Тема:Ризики у майновому страхуванні та їх оцінка</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна суть ризиків майнового страхування. 2. Значення та принципи майнового страхування. 3. Класифікація ризиків майнового страхування. 4. Методи оцінки ризиків майнового страхування.
5	<p>Тема:Ризики у страхуванні відповідальності та їх оцінка</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна суть ризиків страхування відповідальності. 2. Класифікація ризиків страхування відповідальності за видами страхування та за видами збитку, завданих третій особі. 3. Види лімітів відповідальності страховика за договорами страхування відповідальності. 4. Методи оцінки ризиків страхування відповідальності.

6	<p>Тема: Ризики в особистому страхуванні та їх оцінка.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна суть ризиків особистого страхування. 2. Класифікація за видами особистого страхування та ризиками, притаманними галузі особистого страхування: страхування життя, медичне страхування та страхування від нещасних випадків. 3. Методи оцінки ризиків особистого страхування.
7	<p>Тема: Ризики інвестиційної діяльності страховика</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна суть ризиків інвестиційної діяльності. 2. Класифікація за видами інвестиційних ризиків страховика. 3. Цілі регулювання інвестиційної діяльності страховика. 4. Інвестиційна стратегія та політика страховика. 5. Принципи інвестиційної діяльності страховика. 6. Специфічні види активів страховика. 7. Управлінські рішення щодо формування інвестиційного портфеля страховика.
8	<p>Тема : Ризики втрати платоспроможності страховика та методи управління ними.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна суть платоспроможності страховика. 2. Класифікація зобов'язань страховика. 3. Умови забезпечення платоспроможності страховика. 4. Методи оцінки запасу платоспроможності страховика. 5. Методи управління рівнем платоспроможності страховика.

Тематика практичних занять з переліком питань

п/п	Назва теми (завдання)
1	<p>Тема 1. Сутність страхового ризику та його економічний зміст.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення поняттям «ризик», «ризикова ситуація», «економічний ризик». 2. Визначте основні умови та чинники ризикової ситуації. 3. Охарактеризуйте елементи, риси, об'єкт та суб'єкт економічного ризику. 4. Розкрийте суть функцій та джерел ризику (економічного ризику). 4. Дослідіть роль ризику в сучасних умовах розвитку економіки. 5. Назвіть основні чинники ризику в сучасних умовах. 6. Опишіть спільні та відмінні риси між такими рисами економічного ризику: суперечливість, альтернативність, невизначеність. 7. Проаналізуйте джерела економічного ризику в сучасних умовах.
2	<p>Тема 2. Класифікація ризиків.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення поняттю класифікації, її науковому та практичному значенню. 2. Обґрунтуйте економічну доцільність застосування класифікації ризиків в суспільстві. 3. Назвіть ознаки, за якими класифікують ризики за видом виробничої діяльності. 4. Назвіть ознаки, за якими класифікують загальні ризики. 5. Назвіть і охарактеризуйте ризики, які приймаються та не приймаються на страхування. 6. Обґрунтуйте вимоги до ризиків, що приймаються на страхування.
3	<p>Тема 2. Класифікація ризиків.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сформууйте таблицю катастрофічних, великих, середніх та малих ризиків в суспільстві. Назвіть конкретні приклади.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Визначте природні й антропогенні ризики та їх вплив на економіку країни. 3. Складіть порівняльну таблицю ризиків за видом виробничої діяльності та назвіть їх причини. 4. Дослідіть фінансові ризики в Україні (валютний, кредитний та інвестиційний ризики).
4	<p>Тема 3. Сутність ризик-менеджменту та його завдання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте суть, основні напрями та завдання ризик-менеджменту. 2. Обґрунтуйте функції ризик-менеджменту та наведіть приклади їх дії у страховій діяльності. 3. Розкрийте стратегію і тактику в системі ризик-менеджменту. 4. Дослідіть фактори, які визначають основи побудови системи ризик-менеджменту в організації. 5. Охарактеризуйте принципи побудови системи ризик-менеджменту. 6. Сформулюйте таблицю базових правил ризик-менеджменту та опишіть їх суть? 7. Складіть порівняльну таблицю принципів побудови системи ризик-менеджменту та їх зв'язок з базовими правилами. 8. Охарактеризуйте європейську, американську та фінську класифікації ризиків.
5	<p>Тема 3. Сутність ризик-менеджменту та його завдання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дослідіть вимоги до системи управління ризиками відповідно до законодавства України. 2. Обґрунтуйте необхідність створення у структурі страховика підрозділу з управління ризиками: можливості для страхових компаній у сучасних умовах. 3. Оберіть страхову компанію, яка працює на вітчизняному страховому ринку та дослідіть організацію системи ризик-менеджменту в обраній компанії. 4. Складіть порівняльну таблицю європейської, американської та фінської класифікації ризиків, визначте переваги та недоліки кожної.
6	<p>Тема 4. Портфель ризиків страховика та методи управління ними</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте поняття «страховий портфель» і визначте його функції. 2. Назвіть чинники, які впливають на формування та управління страховим портфелем, охарактеризуйте їх. 3. Розкрийте моделі формування страхового портфеля, види страхових портфелів, які обирають страховики залежно від окреслених цілей. 4. Назвіть показники, які характеризують страховий портфель. 5. Визначте механізм формування збалансованого страхового портфеля: принципи та чинники, які його забезпечують. 6. Перелічіть і з'ясуйте суть, види та принципи андеррайтингу. 7. опишіть рівні служби андеррайтингу страхової компанії. 8. Розкрийте групи ризиків, які розроблені Європейським комітетом зі страхування. 9. Охарактеризуйте технічні ризики страховика. 10. З'ясуйте інвестиційні та нетехнічні ризики страховика. 11. Назвіть і обґрунтуйте стадії управління портфелем страховика. 12. Розкрийте процес оптимізації структури страхового портфеля.
7	<p>Тема 4. Портфель ризиків страховика та методи управління ними</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дослідіть страховий портфель обраної Вами страхової компанії, визначте модель та вид страхового портфеля. 2. Складіть порівняльну таблицю особливостей формування страхового портфелю вітчизняними страховими компаніями та компаніями з іноземним капіталом. 3. Проаналізуйте ТОП-5 рейтингу страхових компаній з страхування життя, визначте структуру їх страхового портфеля. 4. Складіть матрицю БКГ «темپ росту/частка ринку» обраної Вами страхової компанії.
8	<p>Тема 5. Ризики у майновому страхуванні та їх оцінка</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте економічну суть ризиків майнового страхування. 2. Які виділяють типи договорів майнового страхування залежно від виду ризику? 3. Охарактеризуйте класифікацію ризиків майнового страхування за різними видами. 4. Ідентифікуйте ризики майнового страхування для юридичних осіб та для фізичних осіб. 5. Які є методи оцінки ризиків майнового страхування? 6. Розкрийте методи оцінки ризиків: статистичні, аналіз беззбитковості, метод аналогій, експертний метод. 7. Дослідіть переваги та недоліки, випадки застосування різних методів оцінки ризиків.
9	<p>Тема 5. Ризики у майновому страхуванні та їх оцінка</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вирішіть ситуаційне завдання: Страхування вантажних перевезень: ризики в умовах війни. 2. Ризик-менеджмент в автострахуванні: дослідіть особливості оцінки ризиків на ринку автострахування. 3. Проаналізуйте договори автострахування обраної Вами страхової компанії. 4. Проаналізуйте всі договори майнового страхування обраної Вами страхової компанії.
10	<p>Тема 6. Ризики у страхуванні відповідальності та їх оцінка</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте економічну суть ризиків страхування відповідальності. 2. Визначити та розкрийте класифікацію ризиків страхування відповідальності за видами страхування. 3. Розкрийте класифікацію ризиків страхування відповідальності за видами збитку, завданих третій особі. 4. Які виділяють ліміти відповідальності страховика за договорами страхування відповідальності. Обґрунтуйте кожен з них. 5. Розкрийте суть методів оцінки ризиків страхування відповідальності. Оформіть у вигляді таблиці.
11	<p>Тема 7. Ризики в особистому страхуванні та їх оцінка.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. З'ясуйте економічну суть ризиків особистого страхування. 2. Розкрийте роль та необхідність розвитку видів особистого страхування. 3. Визначте класифікацію ризиків особистого страхування. 4. Розкрийте методи оцінки ризиків особистого страхування. 5. Дослідіть особливості оцінки ризиків накопичувального та ризикового особистого страхування. 6. Охарактеризуйте основні фактори, які враховують при оцінці ризиків страхування життя, медичного страхування та від нещасних випадків. 7. Поясніть суть та механізм формування таблиць смертності.
12	<p>Тема 8. Ризики інвестиційної діяльності страховика</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте економічну суть ризиків інвестиційної діяльності. 2. Розкрийте класифікацію ризиків за видами інвестиційних ризиків страховика. 3. Окресліть спільні та відмінні риси інвестиційної стратегії та політики страховика. 4. Опишіть принципи інвестиційної діяльності страховика, адекватні сучасним тенденціям розвитку ринку. 5. Розкрийте цілі регулювання інвестиційної діяльності страховиків. 6. Охарактеризуйте суть специфічних видів активів страхових компаній. 7. Розгляньте підходи до визначення суті інвестиційного портфеля страховиків. Оформіть у вигляді таблиці. 8. Назвіть й охарактеризуйте параметри завдяки яким можна оцінити ефективність інвестиційного портфеля страховика.
13	<p>Тема 8. Ризики інвестиційної діяльності страховика</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте інвестиційний портфель страхових компаній – лідерів лайфвого

	страхування (ТОП-5) на ринку страхування. 2. Проаналізуйте інвестиційний портфель страхових компаній – лідерів ризикового страхування (ТОП-10) на ринку страхування. 3. Складіть порівняльну таблицю страхових компаній на ринку й обраної ними інвестиційної політики. 4. Проаналізуйте інвестиційні доходи страхових компаній на ринку протягом останніх 5 років: динаміку, структуру та фактори впливу.
14	Тема 9. Ризики втрати платоспроможності страховиката методи управління ними. 1. Охарактеризуйте економічну суть платоспроможності страховика. 2. Визначте та охарактеризуйте зобов'язання страховика. 3. Розкрийте суть договору страхування. 4. Умови забезпечення платоспроможності страховика: перелічіть та охарактеризуйте. 5. Назвіть та охарактеризуйте методи оцінки запасу платоспроможності страховика. 6. Опишіть методи управління рівнем платоспроможності страховика. 7. З'ясуйте розмір мінімального капіталу страховика відповідно до законодавчих вимог. 8. Назвіть й охарактеризуйте підходи до розрахунку капіталу платоспроможності та мінімального капіталу.
15	Тема 9. Ризики втрати платоспроможності страховиката методи управління ними. 1. Проаналізуйте платоспроможність страхових компаній – лідерів ринку страхування (ТОП-10). 2. Складіть порівняльну таблицю вимог до дотримання належного рівня платоспроможності згідно з діючим Законом України «Про страхування» та того, що втратив чинність 31.12.2023р. 3. Проаналізуйте дотримання вимог до капіталу платоспроможності та мінімального капіталу страхових компаній на ринку протягом останніх 5 років. 4. Дослідіть динаміку складу та структури страхових зобов'язань обраної вами страхової компанії.

Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота здобувача з дисципліни «Ризик-менеджмент у страхуванні» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, підготовку презентацій індивідуальних завдань із запропонованого переліку, вирішення практичних ситуацій. Завдання, які виносяться на самостійну роботу оцінюються на практичному занятті відповідно до теми по якій виконано те чи інше завдання.

№ п/п	Назва теми	Завдання для самостійної роботи
1	Тема 1: Сутність страхового ризику та його економічний зміст.	1. Розкрийте підходи до визначення суті поняття «ризик», «страховий ризик». 2. Охарактеризуйте види страхових ризиків на прикладі страхової компанії. 3. Визначіть основні риси страхового ризику 4. Дослідіть функції страхового ризику. 5. Розкрийте зарубіжний досвід тарифної політики страхової компанії.
2	Тема 2: Класифікація ризиків	1. Окресліть зарубіжний досвід класифікації ризиків страхових компаній

		<p>2. Окресліть зарубіжний досвід класифікації ризиків, які приймаються на страхування страховими компаніями</p> <p>3. Розкрити основи управління технічними ризиками.</p> <p>4. Розкрити основи управління інвестиційними ризиками</p> <p>5. Розкрити основи управління нетехнічними ризиками</p>
3	Тема 3: Сутність ризик-менеджменту та його завдання	<p>1. Розкрийте суть методів оцінювання ризиків.</p> <p>2. Обґрунтуйте Байєсівський підхід до аналізу страхових ризиків. Зясуйте суть теореми Байєса.</p> <p>3. Висвітліть переваги та недоліки Байєсівського підходу до аналізу ризиків: складіть таблицю.</p> <p>4. Проаналізуйте напрями, які повинна охоплювати система управління ризиками страховика.</p> <p>5. Дослідіть особливості організації департаменту ризик-менеджменту страхової компанії.</p>
4	Тема 4: Портфель ризиків страховика та методи управління ними	<p>1. Дослідіть ознаки за якими проводиться аналіз якості портфеля страхової організації.</p> <p>2. Охарактеризуйте матрицю «темп росту/частка ринку» розроблену Бостонською консалтинговою групою (БКГ).</p> <p>3. Назвіть переваги та недоліки моделі БКГ.</p> <p>4. Окреслити стратегію управління страховим портфелем на прикладі страхової компанії.</p> <p>5. Обґрунтуйте механізм відбору ризиків.</p> <p>6. Обґрунтуйте вплив ризиків на тарифну політику страховика</p> <p>7. Дослідіть портфель ризиків обраної вами страхової компанії.</p>
5	Тема 5: Ризики у майновому страхуванні та їх оцінка	<p>1. Розгляньте запропоновані статті до опрацювання в системі Moodle та оформіть тезисно розглянуте.</p> <p>2. Основні переваги та ризики страхування майна від воєнних ризиків .</p> <p>3. Обґрунтуйте процедуру відбору ризиків у майновому страхуванні.</p>
6	Тема 6: Ризики у страхуванні відповідальності та їх оцінка	<p>1. Визначити мету та зміст менеджменту ризиків у страхуванні відповідальності</p> <p>2. Розкрити особливості ідентифікації ризиків страхової діяльності, пов'язаної із страхуванням відповідальності</p> <p>3. Розкрити етапи оцінювання ризиків у страхуванні відповідальності.</p> <p>4. Визначити цикл управління ризиками страхування відповідальності і особливості основних етапів його застосування.</p> <p>5. Роль страхування відповідальності в ринкових умовах. Оформіть у вигляді презентації.</p>
7	Тема 7: Ризики в особистому страхуванні та їх оцінка	<p>1. Визначити мету та зміст менеджменту ризиків у особистому страхуванні</p> <p>2. Розкрити особливості ідентифікації ризиків страхової діяльності, пов'язаної із особистим страхуванням</p> <p>3. Розкрити етапи оцінювання ризиків у особистому страхуванні.</p> <p>4. Визначити цикл управління ризиками особистого страхування і особливості основних етапів його застосування.</p>

8	Тема 8: Ризики інвестиційної діяльності страховика	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дослідіть інвестиційний портфель обраної страхової компанії. Оформіть дослідження у вигляді презентації. 2. Оцініть ризики інвестиційної та фінансової діяльності страхової компанії та запропонуйте конкретні способи їх мінімізації. 3. Визначте ризики, які впливають на формування інвестиційного портфеля страховиків в сучасних умовах. 4. Назвіть напрямки та інструменти управління інвестиційним портфелем страхових компаній. 5. Обґрунтуйте управлінські рішення щодо формування оптимального інвестиційного портфеля страховика
9	Тема 9: Ризики втрати платоспроможності страховика та методи управління ними.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дослідіть платоспроможність обраної страхової компанії та ризики, які впливають на неї в сучасних умовах. Оформіть дослідження у вигляді презентації. 2. Визначте основні завдання управління платоспроможністю страховика. 3. Визначте методи формування збалансованого страхового портфеля.

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, диспут, пояснення, розповідь);
- практичні методи (практичні та ситуаційні завдання);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Система контролю та оцінювання

Методи контролю:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- тестування;
- презентація результатів виконаних завдань;
- аналітичні звіти;
- розв'язування практичних ситуацій;

Форма контролю: залік.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)									Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
7	7	7	7	6	6	6	7	7	40	100

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні

міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90-100)	відмінно
	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незараховано	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Оцінка (кількість балів) за дисципліну (тему, окреме завдання) передбачає такі знання та вміння:

Оцінка	Знання	Вміння
5 (відмінно) A	- всебічні і глибокі знання навчального матеріалу; - знання щодо теоретичних засад розвитку страхового посередництва; - глибоко розуміє основну літературу та сучасні публікації з проблем відповідної теми (дисципліни).	- вільно виконувати ситуаційні завдання; - використовувати додаткову літературу, грамотно викладати програмний матеріал; - давати вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання; - присутні навички творчого мислення.
4 (дуже добре) B	- повні знання навчального матеріалу за темою, програмою курсу; - здатність до їхнього поповнення та оновлення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності; - основної, додаткової літератури, рекомендованої програмою.	- успішно виконані передбачені ситуаційні завдання без суттєвих зауважень; - використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
4 (добре) C	- достатні знання навчального матеріалу за темою, програмою курсу; - здатність до їхнього поглиблення в	- вдало виконувати передбачені ситуаційні завдання без критичних зауважень;

	процесі подальшого навчання і практичної діяльності; - основної літератури, рекомендованої програмою.	- використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
3 (задовільно) D	- достатні знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і наступної роботи за спеціальністю; - основної літератури, рекомендованої програмою.	- виконувати ситуаційні завдання в межах програмних вимог; - допущення неточностей при розв'язання тестів, виконанні ситуаційних завдань; - не в повній мірі здатний пов'язати теоретичний матеріал з практичними завданнями.
3 (задовільно) E	- знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє подальше навчання; - основної літератури, рекомендованої програмою.	- виконувати ситуаційні завдання в межах програмних вимог; - упущення, неточності та помилки при розв'язанні тестів, виконанні ситуаційних завдань; - не спроможність пов'язати теоретичний матеріал з ситуаційними завданнями.
2 (незадовільно) з можливістю перескладання FX	- не володіння системою знань навчального матеріалу теми, дисципліни; - допущення грубих помилок у відповідях; - недостатній рівень знань для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки.	- допускає принципові помилки під час вирішення передбачених програмою ситуаційних завдань; - показує невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.
2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом F	- не володіння системою знань навчального матеріалу дисципліни; - допущення неприпустимих помилок у відповідях; - рівень знань не дозволяє самостійно оволодіти програмним матеріалом та вимагає додаткового опрацювання дисципліни.	- не вміння вирішувати передбачені темою, програмою ситуаційні завдання; - не вміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Економічна суть і роль ризику в ринкових умовах. Основні риси ризику.
2. Невизначеність і ситуація настання ризику. Фактори, функції та характеристики ризику.
3. Поняття класифікації та її значення. Класифікаційні ознаки, за якими класифікують ризику.
4. Класифікація за фактором виникнення ризиків. Класифікація за характером обліку ризиків.

- 5.Класифікація за характером наслідків ризиків. Класифікація за видом виробничої діяльності.
- 6.Ризик-менеджмент, його економічна суть і завдання у сучасних ринкових умовах.
- 7.Функції ризик-менеджменту. Фактори, що визначають організаційну основу ризик-менеджменту на підприємстві.
- 8.Основні принципи побудови системи ризик-менеджменту на підприємстві. Базові правила ризик-менеджменту.
- 9.Страховання як метод управління ризиком, його роль у ринковій економіці.
- 10.Критерії поділу ризиків на ті, що не/та можуть бути прийняті на страхування.
- 11.Вимоги до ризиків, що приймаються на страхування. Методи аналізу ризиків у страхуванні.
- 12.Економічна суть страхового портфеля та вимоги до його формування.
- 13.Методи збалансування портфеля ризиків страховика.
- 14.Методологія оцінки ризиків андеррайтером.
- 15.Технічні ризики страховика.
- 16.Стадії управління портфелем страховика.
- 17.Методи мінімізації ризиків страхового портфелю.
- 18.Економічна суть ризиків майнового страхування.
- 19.Класифікація ризиків майнового страхування за видом стихійного явища, за діями зловмисників, у результаті аварійної ситуації на виробництві, за втратою чи псуванням майна під час транспортування.
- 20.Методи оцінки ризиків майнового страхування.
- 21.Економічна суть ризиків страхування відповідальності.
- 22.Класифікація ризиків страхування відповідальності за видами страхування. Класифікація ризиків за видами збитку, завданих третій особі.
- 23.Види лімітів відповідальності страховика за договорами страхування відповідальності.
- 24.Методи оцінки ризиків майнового страхування.
- 25.Економічна суть ризиків особистого страхування.
- 26.Класифікація за видами особистого страхування та ризиками, притаманних галузям особистого страхування: страхування життя, медичне страхування та страхування від нещасних випадків.
- 27.Методи оцінки ризиків майнового страхування.
- 28.Економічна суть ризиків інвестиційної діяльності.
- 29.Класифікація за видами інвестиційних ризиків страховика.
- 30.Цілі регулювання інвестиційної діяльності страховика.
- 31.Інвестиційна стратегія та політика страховика.
- 32.Принципи інвестиційної діяльності страховика.
- 33.Специфічні види активів страховика.
- 34.Управлінські рішення щодо формування інвестиційного портфеля страховика.
- 35.Економічна суть платоспроможності страховика.
- 36.Класифікація зобов'язань страховика.
- 37.Умови забезпечення платоспроможності страховика.
- 38.Методи оцінки запасу платоспроможності страховика.
- 39.Методи управління рівнем платоспроможності страховика.
40. Законодавчі вимоги до організації ризик-менеджменту у страховій компанії.

Зарахування результатів неформальної освіти

Зарахування результатів неформальної освіти проводиться згідно діючого в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича Порядку визнання у Чернівецькому національному Університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти ([https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yurii-fedkovycha-rezultativ-navchannia-](https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yurii-fedkovycha-rezultativ-navchannia)

[zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity/?_gl=1*177pvki*_ga*MTI5OTcxMDkxOC4xNjM3MTQyODQ0*_ga_Q6273NZQ6Z*czE3NTU5NDUyODIkbzE3NyRnMSR0MTc1NTk0NTQ0OSRqNjAkbDAkaDA.\)](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#n2320)

Рекомендована література

Основна

1. Закон України «Про страхування» №1909-IX від 01.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#n2320>
2. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14.12.2021 р. – № 1953-IV. Дата оновлення: 20.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Про внесення змін до Закону України "Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності" щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків. №3497-IX від 22.11.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3497-20#Text>
4. Закон України Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів №3270-IX від 07.06.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3720-20#Text>
5. Страхувальний менеджмент: навч. посіб. / В. І. Аранчій, О. М. Остапенко, Т. М. Остапенко. Полтава: ПДАА, 2018. 252 с.
6. Русул Л.В., Федішин М.П., Лаврук Н.А. Страхування: від теорії до практики: навч.посібник; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. 288 с.
7. Русул Л.В. Ризик-менеджмент у страхуванні: навч. посібн. Чернівці: ЧНУ ім.Ю.Федьковича, 2018. 83с
8. Фінанси страхових організацій: навчально-наочний посібник / укл.: М.П.Федішин, Л.В. Попова, С.С. Кучерівська. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т, 2023.

Додаткова (допоміжна)

1. Король С. В., Войтків Т. І. Страхувальний менеджмент: методичні вказівки для дистанційного вивчення дисципліни. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2019. 55 с
2. Ризик-менеджмент у страхуванні. Методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни./ укл.: Л.В.Попова, М.П.Федішин. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т, 2024.56с.
3. Федішин М.П., Попова Л.В., Верещагіна О.Ю. Сучасні реалії ризик-менеджменту в страхових компаніях. *Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку»*. 2021. Вип. 61. С.227-233. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2021/61_2021/43.pdf
4. Клапків Ю.М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку: монографія. Тернопіль: ТНЕУ.2020. 568с.
5. Основні показники діяльності страхових компаній (у розрізі установ), відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 835. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
6. Показники діяльності страхових компаній. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>.
7. Directive 2002/92/EC of the European Parliament - URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002L0092:EN:HTML>
8. NatCat Insured & Economic Losses Increases Due to Climate Change.URL: <https://beinsure.com/natcat-insured-economic-losses/>
9. Підвищення вартості страхової компанії за допомогою активного ризик-менеджменту.URL:<https://forinsurer.com/public/08/12/26/3666>

Інформаційні ресурси

1. Національний банк України - URL: <https://bank.gov.ua/>
2. Міністерство фінансів України – URL:<http://www.minfin.gov.ua>

3. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку - URL: <http://www.nssmc.gov.ua>
4. Ліга страхових організацій України - URL: <http://uainsur.com/>
5. Моторне(транспортне) страхове бюро України. - URL: <http://www.mtsbu.ua/ua/>
6. Департамент статистики Організації Об'єднаних Націй — URL:<http://unstats.un.org/>
7. Міжнародний інститут статистики (ISI) — URL: <http://isi.cbs.nl/>
8. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) URL: <http://www.oecd.org/>
9. Статистичний офіс Європейської співдружності — URL:<http://europa.eu.int/>
- 10.База українського законодавства в Інтернет – URL:www.lawukraine.com
- 11.Інститут глобальних стратегій – URL:www.igls.com.ua
- 12.Інститут економічних досліджень і політичних консультацій – URL: www.ier.kiev.ua
- 13.Електронна бібліотека – URL: www.lib.com.ua
- 14.Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – URL: www.nbuv.gov.ua
- 15.Національна парламентська бібліотека – URL: www.alpha.rada.kiev.ua

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами: «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/jxdbs0zb/etychnyi-kodeks_chernivets_koho-natsionalnoho-universytetu.pdf; «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/vupnho4k/polozhennya-pro-zapobihannia-plahiatu_2024.pdf.

Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.